

ما سائل و تو کریمه ی عترت
ما عاصی و تو شفیعہ ی محشر

لب تشنه مباد آنکه ر
از کوثر فیض تو ز

یا فاطمه

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

یک سال بعد از هجرت علی بن موسی الرضا(ع) نامه‌ای خطاب به خواهر گرامی‌اش نوشت و حضرت معصومه(س) پس از دریافت نامه، برای ادای رسالت زینبی و پیام ولایت، به همراه عده‌ای از برادران و برادرزادگان، به طرف خراسان حرکت کرد. اینجا بود که مأمون ملعون با زیرکی تمام از هدف این سفر آگاه شد و مانع شد تا این رسالت زینبی محقق شود. یاران مأمون در شهر ساوه، با کاروان حضرت معصومه(س) درگیر شدند و با ناجوانمردی، بیشتر مردان از جمله تمامی برادران آن حضرت را به شهادت رساندند. حضرت معصومه(س) بر اثر این حادثه از شدت ناراحتی و بنا به قولی به دلیل مسمومیت به سختی بیمار شد و ادامه سفر برایشان ناممکن گشت و دستور دادند که او را به شهر قم ببرند.^۳

جانِ قم

تاریخ زندگانی کریمه اهل بیت(س)

سید محمدصادق میرقیصری

رسول خدا(س) سلام بر شما و رحمت و برکت خدا بر شما»^۵.

نام شریف آن بزرگوار؛ فاطمه و مشهورترین لقب آن حضرت، معصومه است. پدر بزرگوارش امام هفتم شیعیان، حضرت موسی بن جعفر(ع) و مادر مکرّمه‌اش، حضرت نجمه خاتون است. آن بانو، مادر امام هشتم نیز هست. بنابراین حضرت معصومه(س) با حضرت رضا(ع) از یک مادر هستند. ولادت آن حضرت در روز اول ذیقعدۀ سال ۱۷۳ هجری قمری در مدینه منوره واقع شده است. دیری نپایید که در همان سنین کودکی، با مصیبت شهادت پدر گرامی خود در حبس هارون در شهر بغداد مواجه شد. لذا از آن پس، تحت مراقبت و تربیت برادر بزرگوارش حضرت علی بن موسی الرضا(ع) قرار گرفت.

در سال ۲۰۰ ق. در پی اصرار و تهدید مأمون عباسی، سفر تبعیدگونه حضرت رضا(ع) به مرو انجام شد و آن حضرت بدون اینکه کسی از بستگانش و اهل بیت خود را همراه ببرند، راهی خراسان شدند.^۶ یکی از ویژگی‌های حضرت معصومه(س) این بود که به علوم اسلام و آل محمد(ص) آگاهی داشت و جزو روایان و محدثان به شمار می‌رفت. اگرچه تمام روایت‌های آن حضرت به دست ما نرسیده است، ولی به برخی احادیثی که از آن حضرت نقل شده، اشاره می‌کنیم:

۱. در کتاب ارزشمند «الغدیر»، به نقل از کتاب‌های متعدد اهل سنت، حدیث غدیر از آن بانوی بزرگوار این گونه نقل شده است: «دختران امام کاظم(ع)، فاطمه (معصومه) و زینب و ام کلثوم گفتند: روایت کرد برای ما فاطمه، دختر امام صادق(ع) و گفت: روایت کرد برای من فاطمه، دختر امام باقر(ع) و او گفت: روایت کرد برای من فاطمه، دختر امام سجاد(ع) و او گفت: روایت کردند برای من فاطمه و سکینه، دختران امام حسین(ع) و آنها گفتند: روایت کرد ما را ام کلثوم، دختر فاطمه زهرا(س) و او از مادرش فاطمه زهرا(س) دختر پیامبر روایت کرده که آن حضرت فرمود: «ایا فراموش کردید سخن رسول خدا(ص) در روز غدیر خم را که فرمود: هر کس که من مولا و رهبر او هستم، پس علی مولا و رهبر اوست؟ و نیز به علی(ع) فرمود: «نسبت تو به من، مانند نسبت هارون به موسی است».

۲. فاطمه [معصومه]، دختر امام کاظم(ع) و او از فاطمه، دختر امام صادق(ع) و او از فاطمه، دختر امام باقر(ع) و او از فاطمه، دختر امام سجاد(ع) و او از فاطمه، دختر امام حسین(ع) و او از زینب، دختر علی(ع) و او از فاطمه زهرا، دختر رسول خدا(ص) روایت کرد که فرمود: «آگاه باشید! کسی که با حبّ آل محمد از دنیا رفت، شهید از دنیا رفته است»^۶.

سالروز شهادت آن بانوی بزرگوار را به امام موعود(ع) و موعودیان گرامی تسلیت عرض می‌کنیم.

پی‌نوشت‌ها:

۱. مهتاب اهل بیت(ع)، به کوشش: سید حسین اسحاقی، ص ۳.
۲. مهدی مراد حاصل، کریمه اهل بیت، روزنامه همشهری، ۱۳۸۷/۱/۹، ص ۳.
۳. رک: کریمه اهل بیت، ص ۴؛ مهتاب اهل بیت، ص ۱۸.
۴. کریمه اهل بیت(ع)، ص ۴.
۵. مهتاب اهل بیت(ع)، ص ۲۴.
۶. همان، صص ۳۲ و ۳۵.

بزرگان شهر قم وقتی از این خبر مطلع شدند، به استقبال آن حضرت شتافتند و در حالی که موسی بن خزرج، بزرگ خاندان اشعری زمام نافع آن حضرت را به دوش می‌کشید و عده فراوانی از مردم، پیاده و سواره، گرداگرد کجاوه حضرت در حرکت بودند، حدوداً در ۲۳ ربیع الاول سال ۲۰۱ ق. حضرت وارد شهر قم شد. سپس در محلی که امروز «میدان میر» نامیده می‌شود، شتر آن حضرت در جلوی منزل موسی بن خزرج زانو زد و افتخار میزبانی حضرت نصیب او شد. آن بزرگوار به مدت ۱۷ روز در این شهر زندگی کرد و در این مدت، مشغول عبادت و راز و نیاز با پروردگار متعال بود. محل عبادت آن حضرت در مدرسه «ستیه» بود که هم اکنون با نام «بیت النور» محل زیارت ارادتمندان آن حضرت است. سرانجام در روز دهم ربیع الثانی سال ۲۰۱ ق. با اندوه فراوان دیده از جهان فرو بست و شیعیان را در ماتم خود به سوگ نشاناند. مردم قم با تجلیل فراوان پیکر پاکش را به سوی محل فعلی که در آن روزگار بیرون شهر و به بابلان معروف بود، تشییع کردند. پس از دفن حضرت معصومه(س)، موسی بن خزرج سایبانی از بوریا بر فراز قبر شریفش قرار داد تا اینکه حضرت زینب، فرزند امام جواد(ع) به سال ۲۵۶ ق. اولین گنبد را بر مزار قبر شریف عمه بزرگوارش بنا کرد و بدین سان، تربت پاک آن بانوی بزرگوار اسلام، قبله‌گاه قلوب ارادتمندان به اهل بیت و دارالشفای دل‌سوختگان عاشق ولایت و امامت شد.^۷

پس از وفات حضرت معصومه(س) سه تن از دختران موسی مبرقع، پسر امام جواد(ع) به نام‌های امّ محمد، میمونه و بریهیه کنار آن حضرت دفن شدند. محدث قمی از بانوان دیگری نیز نام برده است که در کنار مرقد مطهر حضرت معصومه(س) مدفون هستند مانند: زینب، دختر امام جواد، امّ اسحاق، کنیز محمد بن موسی مبرقع و امّ حبیب، کنیز محمد بن احمد بن موسی مبرقع. بنابراین، در مجموع شش تن از امام زادگان و نوادگان امام جواد(ع) در کنار مرقد مطهر حضرت معصومه(س) دفن شده‌اند و شایسته است آنان که مرقد شریف حضرت معصومه(س) را زیارت می‌کنند از آنها نیز یاد کنند، گرچه با این جمله کوتاه باشد: «السلام علیکن یا بنات رسول الله، السلام علیکن و رحمة الله و برکاته؛ سلام بر شما ای دختران

روز حشر
ند ساغر

